

Finansutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av bilagan till lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av bilagan till lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker (RP 37/2023 rd): Ärendet har remitterats till finansutskottet för betänkande.

Beredning i delegation

Ärendet har beretts i finansutskottets skattedelegation.

Sakkunniga

Skattedelegationen har hört

- konsultativ tjänsteman Pia Kivimies, finansministeriet
- konsultativ tjänsteman Veli Auvinen, finansministeriet
- direktör Jari Keinänen, social- och hälsovårdsministeriet
- ledande skatteexpert Piia Lax, Skatteförvaltningen
- forskarprofessor Pia Mäkelä, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- ledande expert Toni Jääskeläinen, Finsk Handel rf
- vice verkställande direktör Veli-Matti Aittoniemi, Turism- och Restaurangförbundet rf
- verkställande direktör Tuula Loikkanen, Bryggeri- och läskedrycksindustriförbundet rf
- ordförande Kari Kilpinen, Förening för Finlands Alkoholdryckhandel rf
- verkställande direktör (Winestate) Tuomas Meriluoto, Förening för Finlands Alkoholdryckhandel rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Tullen
- Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira)
- A-klinikstiftelsen
- Förebyggande rusmedelsarbete EHYT rf
- Finlands Dagligvaruhandel rf
- SOSTE Finlands social och hälsa rf.

Betänkande FiUB 12/2023 rd

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker ändras. Enligt förslaget ska punktskatten på vin, andra drycker som tillverkats genom jäsning, mellanprodukter och etylalkoholdryckesgruppen höjas och punktskatten på öl sänkas.

Skattehöjningen för vin och andra drycker som tillverkats genom jäsning är ungefär 8,3 procent. Skatten på vin och andra alkoholdrycker som tillverkats genom jäsning vilka innehåller högst 5,5 volymprocent alkohol höjs inte. Höjningen av skatten på mellanprodukter är ungefär 12,7 procent och på etylalkoholdryckesgruppen ungefär 8,8 procent. Skatten på etylalkoholbaserade drycker som innehåller högst 2,8 volymprocent alkohol höjs inte. Skatten på öl sänks med cirka 4,9 procent. Det föreslås inte att skatten på öl som innehåller högst 3,5 volymprocent alkohol sänks, eftersom skatten på öl med låg alkoholhalt redan för närvarande är lägre än den skatt på läskedrycker som uppbärs på alkoholfria drycker. Den genomsnittliga punktskatten på alkoholdrycker höjs med cirka två procent.

Priserna på alkoholdrycker beräknas stiga sammanlagt i genomsnitt med cirka en procent. Priserna på öl sjunker med uppskattningsvis i snitt 1,5 procent och priserna på vin stiger med uppskattningsvis 2,4 procent. Priserna på produkter i etylalkoholdryckesgruppen och mellanprodukterna stiger med uppskattningsvis 3,8 procent.

De föreslagna skatteändringarna ökar intäkterna av alkoholskatt med omkring 15 miljoner euro per år.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2024 och avses bli behandlad i samband med den.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2024.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Utskottet tillstyrker propositionen utan ändringar. Sammantaget sett anser utskottet att de föreslagna ändringarna behövs och är angelägna.

Målet med propositionen är att genomföra anteckningarna om skatt i regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering, enligt vilka beskattningen av starka alkoholdrycker och vin skärps och beskattningen av öl lindras. Enligt regeringsprogrammet ökas skatteintäkterna med 40 miljoner euro genom höjning av skatten på starka alkoholdrycker och vin och skatteintäkterna minskas med 25 miljoner euro genom sänkning av skatten på öl. Enligt den politiska riktlinjen fördelar sig skattehöjningen på så sätt att andelen för vin är 10 miljoner euro och andelen för etylalkoholdryckesgruppen är 30 miljoner euro.

Betänkande FiUB 12/2023 rd

Den genomsnittliga punktskatten på alkoholdrycker höjs med cirka två procent. I propositionen bedöms det att priserna på alkoholdrycker sammantaget stiger med cirka en procent till följd av skatteändringarna.

Propositionens konsekvenser

Till följd av de föreslagna skatteändringarna uppskattas det att inflödet av alkoholskatt till staten på årsnivå ökar med omkring 15 miljoner euro jämfört med en situation där skattenivåerna inte ändras. Sänkningen av alkoholskatten på öl minskar skatteintäkterna med omkring 25 miljoner euro och höjningen av alkoholskatten på drycker som tillverkats genom jäsning, mellanprodukter och etylalkoholdryckesgruppen ökar skatteintäkterna med omkring 40 miljoner euro. I proportion till det prognostiserade inflödet av alkoholskatt på nästan 1,5 miljarder euro för år 2024 ökar skatteändringarna skatteintäkterna med omkring en procent.

De sakkunniga lyfte fram de eventuella konsekvenser som den minskade alkoholkonsumtionen kan få för de beräknade skatteintäkterna. Enligt uppgift har ändringarna i skattenivån i propositionen dimensionerats så att de eftersträlvade effekterna på skatteintäkterna uppnås jämfört med att inga ändringar görs, inbegripet prognosen att skattebasen för alkoholskatten kommer att minska också i detta fall.

I propositionen bedöms det att de stigande alkoholpriserna till följd av höjningarna av alkoholskatten minskar den registrerade alkoholkonsumtionen med cirka en procent.

Dessutom lyfts möjligheten fram att resandeförseln och näthandeln från utlandet kommer att öka till följd av den föreslagna höjningen. I propositionen konstateras det dock att skatten på öl sänks, så de totala konsekvenserna kan anses vara begränsade.

Bedömningen av konsekvenserna är dock förknippad med viss osäkerhet, eftersom såväl den inhemska konsumtionen som resandeförseln och näthandeln från utlandet påverkas av många olika faktorer samtidigt.

Sakkunnigutfrågningen

De sakkunniga hade olika åsikter om de föreslagna ändringarna. Näringslivet var huvudsakligen emot höjningarna av skatterna på vin, drycker som tillverkats genom jäsning och starka alkoholdrycker, medan hälsoorganisationerna förespråkade höjningarna. Hälsoorganisationerna motsatte sig för sin del sänkningen av skatten på öl, medan bryggeribranschen och handelssektorn backade upp den.

Vid utfrågningen lyftes bland annat höjningen av alkoholpriserna med hjälp av beskattningen fram som ett effektivt sätt att minska alkoholkonsumtionen och alkoholskadorna bland befolkningen. Kritik framfördes mot att skattehöjningarna inte gäller de alkoholprodukter som konsumeras mest och är vanligast i utbudet. Skattesänkningen på öl ansågs infalla i ett läge där den relativa konkurrensställningen kommer att förbättras på många sätt också utan skattesänkningar.

Betänkande FiUB 12/2023 rd

Vid utfrågningen lyftes det fram att Finlands alkoholskatt fortfarande är den strängaste inom EU och att de höga priserna också försämrar konkurrenskraften för serveringen av alkoholdrycker här. Alkoholens svaga konkurrenskraft ansågs också inverka på intäkterna av alkoholskatten. Till denna del framfördes det vid utfrågningen att serveringens andel av den registrerade alkoholkonsumtionen i Finland år 2018 var 13,5 procent. Vid utfrågningen framfördes också synpunkter på införsel och näthandel.

De sakkunniga lyfte också fram behovet av regelbundna skattehöjningar genom vilka den reella nivån på alkoholbeskattningen dämpar total konsumtionen. Vid utfrågningen framfördes också att tillverkningsmetoden inte bör ha någon betydelse, utan alkoholskatten bör bestämmas enbart utifrån alkoholhalten.

Avslutningsvis

När det gäller alkoholbeskattningen konstaterar utskottet allmänt taget att alkoholskatten i likhet med många andra punktskatter är en volymbaserad skatt och att skattenivåerna eller skatteintäkterna inte följer den allmänna pris- eller inkomstutvecklingen om inga separata höjningar görs. I alkoholskattepolitiken bör man beakta ramarna för alkoholpolitiken samt prisets inverkan på volymen av resandeförseln och näthandeln från utlandet. Eventuella åtgärder för att utveckla alkoholskatten har utvärderats till exempel i finansministeriets skattekartläggning som publicerades i mars 2023 (Finansministeriets publikationer 2023:15).

Dessutom konstaterar utskottet att strukturen på alkoholskatten grundar sig på rådets direktiv om harmonisering av strukturerna för punktskatter på alkohol och alkoholdrycker (strukturdirektivet). För strukturen gäller också rådets direktiv om tillnärmning av punktskattesatser på alkohol och alkoholdrycker (skattesatsdirektivet). I samband med ändringen av strukturdirektivet för några år sedan åtog sig Europeiska kommissionen att senare undersöka möjligheten att ändra regelverket för att ge medlemsstaterna möjlighet att beskatta alla kategorier av drycker på grundval av etylalkoholhalten.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Finansutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 37/2023 rd utan ändringar.

Betänkande FiUB 12/2023 rd

Helsingfors 28.11.2023

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Markus Lohi cent
vice ordförande Saara Hyrkkö gröna
medlem Otto Andersson sv
medlem Markku Eestilä saml
medlem Seppo Eskelinen sd
medlem Timo Heinonen saml
medlem Marko Kilpi saml
medlem Jari Koskela saf
medlem Suna Kymäläinen sd
medlem Aki Lindén sd
medlem Hanna Sarkkinen vänst
medlem Sari Sarkomaa saml
medlem Sami Savio saf
medlem Ville Valkonen saml
medlem Pia Viitanen sd
medlem Timo Vornanen saf
medlem Ville Vähämäki saf
ersättare Hannu Hoskonen cent
ersättare Jukka Kopra saml
ersättare Lauri Lyly sd
ersättare Jari Ronkainen saf.

Sekreterare var

utskottsråd Tarja Järvinen.

Betänkande FiUB 12/2023 rd Reservation 1

Reservation 1 /sd, gröna, vänst

Motivering

Huvudprincipen i det finska skattesystemet är att beskattningen ska vara fiskal: skatt tas ut för att finansiera det allmännas åtgärder. Skatterna ska samlas in så långt som möjligt i enlighet med allmänt accepterade egenskaper hos ett bra skattesystem, av vilka de viktigaste är neutralitet, rättvisa, förutsägbarhet och ekonomisk effektivitet. Det centrala syftet med neutralitetsprincipen är att i så liten utsträckning som möjligt påverka de ekonomiska besluten av skatteskal. Då skulle snedvridningen på marknaden bli så liten som möjligt. Dessutom anses vissa skatter, särskilt konsumtionsskatter, ha hälsopolitiska syften, som ofta är orsaken till att dessa skatter införs.

Bedömningen av de hälsopolitiska konsekvenserna bör stå i centrum för skatten på berusningsmedel. Den samtidiga höjning av andra alkoholskatter och den sänkning av skatten på öl som regeringen föreslår ökar snedvridningen av marknaden mellan öl och andra alkoholdrycker samtidigt som den sammantagna beskattningen av öl minskar. En fördjupning av skatteskillnaden mellan två typer av produkter som konkurrerar inom produktkategorin alkoholdrycker försvagar neutraliteten i konsumtionsskatten och styr konsumenterna till ökad konsumtion av öl på bekostnad av annan alkohol samt till en allmän ökning av ölkonsumtionen.

Det finns omfattande dokumentation om alkoholens negativa effekter på folkhälsan i Finland. I det finska samhället används ur hälsosynpunkt för mycket alkohol och de hälsoproblem och sociala problem som är kopplade till alkoholbruket syns både i konsumenternas och deras närståendes liv. Alkoholkonsumtionen korrelerar med sociala problem och hälsoproblem, särskilt bland befolkningen med lägre inkomster. Ohälsan ackumuleras till stor del hos män. Omkring 10 procent av befolkningen använder hälften av all alkohol i Finland. Alkoholens negativa effekter på hälsan och samhället koncentreras till denna befolkning. Alkoholpriset styr alkoholkonsumtionen, och sänkningen av skatten på öl ökar då ölkonsumtionen, vilket ytterligare ökar ohälsan, särskilt bland riskanvändarna. Problemen med alkoholkonsumtionen hänför sig till mängden, inte till typen av alkohol. Hälsopolitiskt sett är det inte motiverat att sänka skatten på alkohol över huvud taget.

Den sänkning av alkoholskatten på öl som föreslås i propositionen minskar statens skatteinkomster 2024 med 15 miljoner euro, vilket strider grovt mot det ekonomiska anpassningsmålet. De hälsomässiga konsekvenserna av sänkningen av skatten på öl är negativa och leder till sociala problem. Skattenedsättningen för öl bör därför slopas.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen i övrigt godkänner lagförslaget enligt betänkandet men med följande ändringar i den föreslagna bilagan. (Reservationens ändringsförslag)

Betänkande FiUB 12/2023 rd
Reservation 1

Lag

om ändring av bilagan till lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker

I enlighet med riksdagens beslut
ändras bilagan till lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker (1471/1994), sådan bilagan lyder i lag 1179/2021, som följer:

Denna lag träder i kraft den 20 .

Betänkande FiUB 12/2023 rd
Reservation 1

SKATTETABELL

Etylalkoholhalt i volymprocent	Produkt-grupp	Skattebelopp
<i>Öl</i>		
– över 0,5 men högst 3,5	11.	28,35 cent/centiliter etylalkohol
– över 3,5	12.	38,05 cent/centiliter etylalkohol
<i>Vin och andra genom jäsnings tillverkade alkoholdrycker</i>		
– över 1,2 men högst 2,8	21.	36 cent/liter färdig alkoholdryck
– över 2,8 men högst 5,5	22.	198 cent/liter färdig alkoholdryck
– över 5,5 men högst 8	23.	308 cent/liter färdig alkoholdryck
– över 8 men högst 15	24.	456 cent/liter färdig alkoholdryck
<i>Vin</i>		
– över 15 men högst 18	25.	456 cent/liter färdig alkoholdryck
<i>Mellanprodukter</i>		
– över 1,2 men högst 15	31.	568 cent/liter färdig alkoholdryck
– över 15 men högst 22	32.	863 cent/liter färdig alkoholdryck
<i>Etylalkohol</i>		
produkter som hör till position 2208 i tulltariffen:		
– över 1,2 men högst 2,8	41.	30,90 cent/centiliter etylalkohol
– över 2,8	45.	54,80 cent/centiliter etylalkohol
övriga	46.	54,80 cent/centiliter etylalkohol

Betänkande FiUB 12/2023 rd
Reservation 1

Helsingfors 28.11.2023

Pia Viitanen sd
Joona Räsänen sd
Hanna Sarkkinen vänst
Saara Hyrkkö gröna
Seppo Eskelinen sd
Aki Lindén sd
Lauri Lyly sd
Suna Kymäläinen sd

Betänkande FiUB 12/2023 rd Reservation 2

Reservation 2 /cent

Motivering

Underskottet i statsfinanserna beräknas stiga till hela 11,5 miljarder euro 2024.

Vi anser det motiverat att beskattningen av vin och andra genom jäsning tillverkade drycker, mellanprodukter samt etylalkoholdrycker höjs med 40 miljoner euro som ett led i stärkandet av de offentliga finanserna.

Däremot kan det inte anses motiverat att sänka skatten på öl. Sänkningen är ett politiskt värdeval av regeringspartierna Samlingspartiet, Sannfinländarna, SFP och Kristdemokraterna, och den ökar statsskulden.

Det är nödvändigt att anpassa de offentliga finanserna, men det finns verkligen inget behov av att lindra ölskatten.

Det är mycket svårt att förstå hur regeringen över huvud taget i sitt program kommit fram till att priset på öl är ett så flagrant socialt missförhållande att skatten måste sänkas, medan man å andra sidan tänker höja momsen på motionstjänster senare under valperioden.

Till sin priseffekt är skattesänkningen obetydlig. Priset på vanlig mellanöl och starköl sänks kalkylmässigt med cirka 4 cent för små burkar och med 6 cent för större burkar. En del av priseffekten stannar nog i marginalerna inom handeln, vilket innebär att förändringen i konsumentpriserna kan vara ännu mindre.

Men staten går miste om 25 miljoner euro i skatteintäkter. Detta motsvarar till sin omfattning till exempel den nedskärning som regeringen gör i fritt bildningsarbete vid medborgarinstitut, studiecentraler, sommaruniversitet, folkhögskolor och idrottsutbildningscenter eller hälften av det belopp med vilket regeringen senare ämnar höja klientavgifterna inom hälso- och sjukvården.

Vi vill ha kvar ölskatten på samma nivå som tidigare. Det stärker statsfinanserna med 25 miljoner euro jämfört med propositionen.

Riksdagen beslutar om statsfinanserna. Inför omröstningen uppmanar vi också regeringspartiernas riksdagsledamöter att en gång till rannsaka sitt samvete och det som de lovat väljarna. Är ni verkligen för en sänkning av ölskatten nu då statsskulden och hela den offentliga skuldsättningen ökar?

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen i övrigt godkänner lagförslaget enligt betänkandet men med följande ändringar i den föreslagna bilagan. (Reservationens ändringsförslag)

Betänkande FiUB 12/2023 rd
Reservation 2

Lag

om ändring av bilagan till lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker

I enlighet med riksdagens beslut
ändras bilagan till lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker (1471/1994), sådan bilagan lyder i lag 1179/2021, som följer:

Denna lag träder i kraft den 20 .

Betänkande FiUB 12/2023 rd
Reservation 2

SKATTETABELL

Etylalkoholhalt i volymprocent	Produkt-grupp	Skattebelopp
<i>Öl</i>		
– över 0,5 men högst 3,5	11.	28,35 cent/centiliter etylalkohol
– över 3,5	12.	38,05 cent/centiliter etylalkohol
<i>Vin och andra genom jäsnings tillverkade alkoholdrycker</i>		
– över 1,2 men högst 2,8	21.	36 cent/liter färdig alkoholdryck
– över 2,8 men högst 5,5	22.	198 cent/liter färdig alkoholdryck
– över 5,5 men högst 8	23.	308 cent/liter färdig alkoholdryck
– över 8 men högst 15	24.	456 cent/liter färdig alkoholdryck
<i>Vin</i>		
– över 15 men högst 18	25.	456 cent/liter färdig alkoholdryck
<i>Mellanprodukter</i>		
– över 1,2 men högst 15	31.	568 cent/liter färdig alkoholdryck
– över 15 men högst 22	32.	863 cent/liter färdig alkoholdryck
<i>Etylalkohol</i>		
produkter som hör till position 2208 i tulltariffen:		
– över 1,2 men högst 2,8	41.	30,90 cent/centiliter etylalkohol
– över 2,8	45.	54,80 cent/centiliter etylalkohol
övriga	46.	54,80 cent/centiliter etylalkohol

Betänkande FiUB 12/2023 rd
Reservation 2

Helsingfors 28.11.2023

Markus Lohi cent
Hannu Hoskonen cent